

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการธนาคารขยะสำหรับชุมชน อยู่เจริญบุญมา เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร และเพื่อพัฒนากลุ่มมือฝึกรวมประชาชนให้มีความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติและการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะสำหรับชุมชน โดยสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางในการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมศึกษา

1. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาการจัดการขยะของธนาคารขยะชุมชนและการนำกลับมาใช้ใหม่ของขยะแต่ละชนิด

2. สิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นการศึกษาสร้างกลุ่มมือฝึกรวมทางด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเรื่องการจัดการธนาคารขยะในชุมชน ซึ่งแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การเตรียมการสร้างกลุ่มมือฝึกรวม การสร้างกลุ่มมือฝึกรวม การสร้างโปรแกรมฝึกรวม การทดลองใช้กลุ่มมือฝึกรวมและการประเมินผล โดยแผนการดำเนินงานดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การเตรียมการสร้างกลุ่มมือฝึกรวมได้แก่การศึกษาสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทิ้งขยะในชุมชน รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมรวมถึงผลการศึกษา การวัดความรู้พื้นฐานของประชาชนก่อนดำเนินการฝึกรวม

2.2 สร้างกลุ่มมือฝึกรวม โดยนำผลจากการศึกษาเบื้องต้นของการเตรียมการสร้างกลุ่มมือฝึกรวม หลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของประชาชนและองค์ประกอบของกลุ่มมือฝึกรวม ซึ่งประกอบด้วย แผนพัฒนากิจกรรม การเตรียมการสำหรับการฝึกรวม กิจกรรมการฝึกรวม แบบประเมินกิจกรรมก่อนการฝึกรวมเพื่อหาข้อบกพร่องและแบบประเมินกิจกรรมหลังการฝึกรวม หลังจากนั้นนำกลุ่มมือฝึกรวมที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.3 สร้างโปรแกรมการฝึกอบรม โดยนำคู่มือฝึกอบรมที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข สมบูรณ์แล้วมาสร้างโปรแกรมฝึกอบรมให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน

2.4 ทดลองใช้คู่มือฝึกอบรม หลังแก้ไขปรับปรุงคู่มือฝึกอบรมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 2 ครั้งเพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของคู่มือฝึกอบรม โดยทดลองครั้งแรกกับกลุ่มเพื่อน 5 คน และครั้งที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในชุมชน 10 คนตามลำดับ และแก้ไขปรับปรุงคู่มือฝึกอบรมจนมีความสมบูรณ์และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

2.5 ดำเนินการฝึกอบรมจริง กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน โดยเริ่มจากการทดสอบความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ความตระหนักและเจตคติก่อนฝึกอบรม (Pre-test) จากนั้นดำเนินการฝึกอบรมตามโปรแกรมของคู่มือฝึกอบรม หลังจากฝึกอบรมแล้วทำการทดสอบ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ความตระหนักและเจตคติ (Post-test) แล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินผลการฝึกอบรมด้วยแบบประเมินผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และ สิ่งแวดล้อมศึกษา

1. ด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ข้อมูลในด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมครั้งนี้ใช้สถิติ ค่าร้อยละ และ ค่าเฉลี่ย วิเคราะห์ปริมาณขณะในเวลา 1 เดือน

2. ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

1. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ความตระหนักและเจตคติ ก่อนและหลังการฝึกอบรม วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าความแตกต่างด้วยค่าสถิติ t-test

2. แบบประเมินคู่มือฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ

จากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาดังกล่าวพบว่า คราวเรือนมีความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะที่ถูกวิธีในระดับต่ำ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะด้วยวิธีการเบื้องต้น เช่น การเผา การฝัง การทำปุ๋ยหมัก การคัดแยกขยะและคราวเรือนขาดความตระหนักในปัญหาและ

ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในชุมชน ทั้งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสุขภาพ และพบว่าครัวเรือนขาด การส่งเสริมในการจัดการขยะจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

การแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการขยะดังกล่าวข้างต้นเป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนแต่ละครัวเรือนมีการจัดการขยะที่ถูกต้องวิธี โดยการให้ครัวเรือนมีความรู้ที่ถูกต้องและปรับทัศนคติในการกำจัดขยะ ตลอดจนการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะโดยทดลองใช้กระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ในการจัดการขยะ ภายใต้การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และคำแนะนำด้านการปฏิบัติในการจัดการขยะในครัวเรือน โดยผู้นำชุมชน เป็นสื่อกลางของการจัดกิจกรรม

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยการจัดการขยะของธนาคารขยะชุมชนอยู่เจริญบุญมา แบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ ด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

การศึกษาสำรวจประเภท ชนิดและปริมาณขยะในชุมชนอยู่เจริญบุญมาของกลุ่มตัวอย่าง 50 ครัวเรือน มีปริมาณเดือนละ 4,468.80 กิโลกรัมหรือเฉลี่ยวันละ 148.95 กิโลกรัม แบ่งเป็น 4 ประเภทได้แก่ ขยะรีไซเคิลมีปริมาณมากที่สุดเดือนละ 2,645.40 กิโลกรัมหรือเฉลี่ยวันละ 88.16 กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 59.20 รองลงมาคือขยะย่อยสลายได้มีปริมาณเดือนละ 1,536.00 กิโลกรัมหรือเฉลี่ยวันละ 51.20 กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 34.37 ขยะทั่วไปมีปริมาณเดือนละ 217.80 กิโลกรัมหรือเฉลี่ยวันละ 7.26 กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 4.87 และขยะอันตรายมีปริมาณน้อยที่สุดเดือนละ 69.60 กิโลกรัมหรือเฉลี่ยวันละ 2.32 กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 1.56 ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการนี้คือ ทำให้ลดปริมาณขยะภายในชุมชน สิ่งแวดล้อมของชุมชนดีขึ้นประชาชนมีรายได้เพิ่มจากการขายขยะที่สามารถนำไปรีไซเคิลได้และลดค่าใช้จ่ายในการเก็บขนขยะของเขตดอนเมือง

การจัดการธนาคารขยะเป็นกระบวนการบริหารจัดการคล้ายธนาคาร แบบออมทรัพย์ รูปแบบการจัดการเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเริ่มจากการคัดแยกขยะนำขยะไปขายเพิ่มรายได้หรือนำขยะไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ใหม่ เปิดการค้าเงินงานทุกวันเสาร์ เวลา 09.00-12.00 น. มีสมุดฝาก-ถอน มีเงินปันผลเมื่อถึงสิ้นปี โดยมีเจ้าหน้าที่ 8 คนประกอบด้วยผู้จัดการธนาคารขยะ 1 คน ที่ปรึกษา 1 คนเจ้าหน้าที่คัดแยก 2 คน เจ้าหน้าที่ข้อมูล 2 คน เจ้าหน้าที่การเงิน 1 คนและเจ้าหน้าที่บัญชี 1 คน หลักการของธนาคารขยะคือให้สมัครเป็นสมาชิกของธนาคารขยะ และนำขยะรีไซเคิลมาฝากหรือขายที่ธนาคารขยะ โดยมีเจ้าหน้าที่ธนาคารขยะทำการคัดแยก

ซึ่งน้ำหนัก กำหนดเป็นจำนวนเงินและบันทึกลงสมุดคู่ฝาก โดยใช้ราคาที่ทางธนาคารขยะกำหนด จากการประสานกับร้านรับซื้อของเก่าเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคาซื้อและขาย กำไรของธนาคารขยะมาจากผลต่างของราคาทีละขณะทำงานกำหนดกับราคาที่ขายให้กับร้านรับซื้อของเก่า ซึ่งต้องมีการหักค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน รายได้นี้ใช้เป็นทุนหมุนเวียนและจัดตั้งเป็นกองทุนเพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของการพัฒนาชุมชน

ผลดำเนินงานของธนาคารขยะในช่วง 4 เดือน (มกราคม-เมษายน พ.ศ.2552) มีปริมาณขยะรีไซเคิลที่ซื้อ-ขายรวม 7,264 กิโลกรัม พบว่าปริมาณขยะชนิดแก้ว/ขวดมีน้ำหนักรวมมากที่สุด จำนวน 4,440 กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 61.12 รองลงมาคือกระดาษ จำนวน 1,468 กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 20.21 พลาสติกจำนวน 776 กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 10.68 และโลหะจำนวน 580 กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 7.99 ตามลำดับ มีผลกำไรรวม 13,864 บาท คิดเป็นกำไรรวมร้อยละ 64.30 ของการซื้อ-ขายทั้งหมด ซึ่งถ้าคิดเป็นค่าเฉลี่ยเดือนละ 1,816 กิโลกรัม ในเวลา 1 ปี ปริมาณขยะที่ซื้อ-ขายประมาณ 21,792 กิโลกรัมคิดเป็นเงินกำไร 41,592 บาท สามารถที่จะนำผลกำไรมาบริหารจัดการให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

ผลการศึกษาคิดตามขยะรีไซเคิลที่ผ่านการคัดแยกพบว่าแหล่งกำเนิดขยะจากทุกครัวเรือน จะถูกคัดแยกนำมาขายให้ธนาคารขยะ บางส่วนขายให้รถรับซื้อขยะคือรถซาเล้งและรถบรรทุกนำไปคัดแยกขยะขายต่อให้กับร้านรับซื้อขยะและร้านรับซื้อขยะนำไปขายให้กับบริษัทรับซื้อขยะและรวบรวมขยะแต่ละชนิดส่งขายให้โรงงานแปรรูปขยะเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เป็นสินค้ามาขายในตลาดให้ประชาชนบริโภคและเหลือเศษทิ้งเป็นขยะ

2. ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

ผลการสร้างคู่มือฝึกอบรมกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการธนาคารขยะในชุมชน พบว่าคู่มือฝึกอบรมที่ได้จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ดีที่จะนำไปใช้สำหรับการฝึกอบรมประชาชน หลังจากที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการพัฒนาคู่มือฝึกอบรมสำหรับประชาชน ทำการทดลองใช้ฝึกอบรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ในการศึกษาวิจัยที่กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการธนาคารขยะในชุมชน พบว่าคู่มือฝึกอบรมที่จัดทำขึ้นทำให้ประชาชนที่ผ่านการฝึกอบรม มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ความตระหนักและเจตคติเกี่ยวกับปัญหาขยะของชุมชนสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม โดยวิเคราะห์ผลเปรียบเทียบจากคะแนนก่อนและหลังดำเนินการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะและมีทักษะการคัดแยกขยะอยู่ในระดับสูงซึ่งไม่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารการคัดแยกขยะมาก่อน ทุกคนให้ความร่วมมือ

ในการมีส่วนร่วมดีและผู้นำชุมชนมีบทบาทในการเป็นผู้นำพัฒนาร่วมกับประชาชนในการจัดการปัญหาชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แยกผลการศึกษาออกเป็น 2 ด้านคือ ด้านวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

1. ด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

ปริมาณขยะที่ประชาชนในชุมชนที่มีจำนวนมากที่สามารถนำมาทำประโยชน์ได้ โดยเฉพาะขยะรีไซเคิลมีปริมาณมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 61.09 รองลงมาได้แก่ขยะย่อยสลายได้คิดเป็นร้อยละ 36.49 ขยะทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 1.86 และน้อยที่สุดคือขยะอันตรายคิดเป็นร้อยละ 0.52

การจัดการธนาคารขยะชุมชนมีวิธีปฏิบัติไม่ยุ่งยากสามารถนำไปเผยแพร่และประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่นๆได้ เช่น ชุมชนอยู่เจริญ4 ถนนเลิศอากาศ เขตดอนเมือง อุปสรรค์และปัญหาที่พบคือ

1. ปัญหาด้านตลาด เช่น การแข่งขันของร้านรับซื้อของเก่าบริเวณใกล้เคียง ราคารับซื้อไม่แน่นอนและขาดเงินทุนหมุนเวียน

2. จำนวนสมาชิกยังมีไม่ครบทุกหลังคาเรือน ควรจะให้ทุก ๆ คนมาร่วมให้ครบ100% การนำขยะกลับมาใช้ใหม่และการแปรรูปขยะให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจไม่ได้อยู่ที่การค้าขายหรือราคาขยะเป็นแต่มีเพื่อรับรางวัลหรือเงินเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงไปสู่มิติอื่น ๆ ทางสังคมได้ด้วยตัวอย่างเช่น นำขยะไปทำปุ๋ยหมักชีวภาพเพื่อใส่ต้นไม้ นำกระป๋องเบียร์ที่เป็นอลูมิเนียมมาทำสิ่งประดิษฐ์ กิจกรรมแต่ละส่วนหล่อเลี้ยงให้ทุกคนเอื้ออาทรต่อกันสำหรับ คน สัตว์ พืช จนเกิดการเชื่อมโยง ทำให้คนในชุมชนมีกิจกรรมทำร่วมกัน เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่เรียนรู้การออมและรู้จักใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สรุปการจัดการขยะในชุมชนเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเริ่มจากการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง นำขยะที่ยังใช้ประโยชน์ได้ไปขายให้ธนาคารขยะเพิ่มรายได้หรือนำขยะไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ใหม่และการให้ความรู้ ฝึกอบรมทำให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกที่ดีในการตระหนักถึงปัญหาและช่วยกันแก้ปัญหาขยะ การจัดการธนาคารขยะสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชน ทำให้เกิดผลดีต่อประชาชนและชุมชนโดยรวมเช่น ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดี มีการให้ความ

ร่วมมือ รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า มีการพัฒนางานและมีรายได้เพิ่มทำให้มีเศรษฐกิจดีขึ้น ประชาชนอยู่ดีมีสุข ชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

1. ผลจากการใช้คู่มือฝึกอบรมประชาชนที่เข้าร่วมฝึกอบรม กิจกรรมธนาคารขยะ ในชุมชนจำนวน 30 คน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ชอบกิจกรรมที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากกว่าการฟังการบรรยายสรุป

2. ผลการฝึกอบรมตามคู่มือฝึกอบรมที่สร้างขึ้นและประเมินผลการฝึกอบรม พบว่าประชาชนให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่เข้ารับการฝึกอบรม ยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมด้วยกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษามาก่อน โดยเฉพาะไม่เคยได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในลักษณะนี้มาก่อน ประกอบกับได้ศึกษาสถานการณ์จริงและนำปัญหาที่พบมาร่วมกันอภิปรายจึงทำให้มีความพึงพอใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี

จากการประเมินผลคะแนนที่ได้ก่อนการฝึกอบรม (Pre-test) ด้านความตระหนักและเจตคติมีค่าเฉลี่ยที่ 23.10 หลังการฝึกอบรม (Post-test) ด้านความตระหนักและเจตคติมีค่าเฉลี่ยที่ 27.10 แสดงว่าผลคะแนนที่ได้หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอยู่ที่ 4.00 แสดงว่าได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หลังการฝึกอบรมแล้วมีประชาชนสนใจที่จะช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติกิจกรรมส่วนรวมร่วมกันแสดงให้เห็นว่า กระบวนการของสิ่งแวดล้อมศึกษาทำให้ประชาชนมีการเรียนรู้ มีความมั่นใจที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาและป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะและการคัดแยกขยะอยู่ในระดับสูง ซึ่งไม่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารการคัดแยกขยะมาก่อนและด้านการมีส่วนร่วมดีมาก

สรุป การดำเนินงานในเรื่องนี้จะสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน และความสมัครสมานสามัคคีของประชาชนในชุมชนรวมทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน ที่จะต้องเข้าไปจุดประกายความคิดตั้งแต่แรกเริ่ม และต้องทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานของชุมชนมีรูปแบบที่ชัดเจนและมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นให้ชุมชนใกล้เคียงเกิดความสนใจนำเอารูปแบบกิจกรรมไปดำเนินงานในชุมชนของตนเองอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้การปรับสิ่งแวดล้อมชุมชนจะประสบผลสำเร็จได้ยาก หากไม่มีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาควบคู่ไปกับการ

พัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน คนในชุมชนก็จะให้ความสำคัญกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวมากขึ้นจึงต้องการให้คนมีความคิดร่วมมือกันทำและมีส่วนร่วมทุก ๆ คน

ข้อเสนอแนะผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ การจัดการธนาคารขยะสำหรับชุมชน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางควรนำคู่มือฝึกอบรม “ธนาคารขยะในชุมชน” ไปใช้ในการพัฒนาบุคลากร เพื่อเป็นวิทยากรและเป็นผู้นำการพัฒนา รวมทั้งการเผยแพร่ขยายผลสู่ชุมชนแห่งอื่น ๆ ทั่วประเทศต่อไป
2. เพื่อให้เกิดการเผยแพร่ความรู้ด้านการจัดการ ภาครัฐควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอ เช่น ถึงขยะขนาดใหญ่ ควรเพิ่มทุกชอย มีการให้ความรู้และการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน
3. เพื่อให้เกิดการผลักดันนโยบายด้านการจัดการขยะภาครัฐควรเร่งสนับสนุนให้เกิดการคัดแยกขยะก่อนทิ้งทุกชุมชน นำไปสู่การจัดการธนาคารขยะสำหรับชุมชนและขยายเครือข่ายออกไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ให้มากที่สุด
4. เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนสูงสุด ผู้นำชุมชนต้องทำนโยบายพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและต่อเนื่อง
5. ข้อสังเกตจากการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการซื้อ-ขายขยะโดยทั่วไปคือการโก่งตางค์ การคิดราคาไม่ตรงตามความเป็นจริงของราคาในท้องตลาด
6. เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น ภาคเอกชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

